

פרפראות פאר

הצייר שלא עשה מלאכתו בבית המלך וקיבל שכר מרובה

עמוד ח' המשל מבעל העקידה

עמוד א מפתח ענינים פרשת נצבים תשע"ו

עמוד ז

טעם למה לא נעשו ערבים עד שעברו את הירדן

עמוד ח

צדיקים גמורים ובעלי תשובה מי מעולה ממי, בדברי בעל העקידה

הצייר שלא עשה מלאכתו בבית המלך וקיבל שכר מרובה

עמוד ט

יש לעיין למה שינה רש"י פירושו לאותו מאמר מגמרא לגמרא

עמוד י

תימא לדברי המהרש"א בביאורו לדברי רש"י שפירש ליטול מנה יפה ראשון

ביאור הכתוב תפלה לעני כי יעטף ולפני ידוד ישפך שיחו

עמוד יא

למה אכל האריה את כל העגל

איגרת לידידי לקראת השנה החדשה

עמוד יב

איגרת לידידי לקראת השנה החדשה

עמוד ב

איך הושבעו כל נשמות ישראל במעמד הר סיני ע"ד בעל העקידה

עמוד ג

ששים רבוא הם כל דעות צורות ופרצופין של כלל ישראל ללא הוספה דברי המהרש"א

ביאור באומרז"ל ברוך חכם הרזים

עמוד ד

ביאור נאה בדברי חז"ל ברוך שחלק מחכמתו ליראיו

רמז נאה בכתוב לפירושו של המהרש"א באומרז"ל חטיבה אחת

בירור בדברי רש"י למה שכתב ע"כ פירשתי לפי פשוטו

עמוד ה

רמז בכתוב שהאיש שהתברך בלבבו גם כאשר שמע את קול השופר בימי התשובה לא שם לבו

מי הוא בכלל אשר ישנו פה ומי הוא בכלל אשר איננו פה

עמוד ו

ביאור אשר ישנו ואשר איננו כפתור ופרח על פי דברי המהרש"א

ועוד, הרי הגופים הם שחיבים במצוות ולא הנשמות,

ומבאר, דהא דאמרו שהיו כל הנפשות העתידות נמצאות במעמד ההוא, והמה קיימו וקבלו עליהם להשלים ולקיים עד סוף כל הדורות,

גם מה שאמרו, שהיו שם אוכלוסא כוללת כל הדורות וכל הפרצופין, כי על כן אמרו (ברכות נ"ח ע"א) כי הרואה אוכלוסא שיש בה שש מאות אלף רגלי, שיברך ברוך אתה ה' חכם הרזים.

כי מעתה, אי אפשר להמצא שום אדם בדורות הבאים שלא היה שם בדמותו וצלמו בגופו ונפשו, ושלה אין בשום אדם יכולת למחות במה שקבלו כלם בהר סיני באלה ושבועה.

ביאור דברי בעל העקידה ע"י מבאר העקידה

מי הוא המבאר לספר עקידת יצחק

ביאור הערות לספר עקידת יצחק, נתחבר ע"י מוהר"ר חיים יוסף פאללאק, שלוש מאות וחמישים שנה לאחר פטירת בעל העקידה, וכך כתב בסיום הקונטרס תולדות רבי יצחק עראמה, השלמתי בעזה"י תולדות הרב בן עראמה ז"ל עם ההערות פה ק"ק טרעביטש יום אי"ג טבת תר"ח לפ"ק,

ביאור יסוד בענין השבעת הגופים והנשמות בדברי בעל העקידה

כך כתב המבאר, כי בשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף ונשים אשר היו במעמד ההוא, היו כבר כלולים, צורת ותבנית כל אישים הפרטיים מבני ישראל עם שנויי תכונות נפשותם וגופיהם האפשריים עד סוף כל הדורות, באופן שבדורות הבאים לא היה ולא יהיה עוד שום איש מישראל אשר כדמותו וצלמו לא היה כבר בתוך האישים הנמצאים אז במעמד ההוא,

ונמשך מזה כי גם אין אחד מהדורות האחרונים יוכל להצטדק ולאמר, כי לפי תכונת ומהות נפשו וגופו הפונה מבני הדור הראשון, לא יחפוץ לקבל עול התורה עליו, אחרי שכבר קבלו עליו איש אחר כמוהו שהיה דומה לו בצלמו, ותבניתו, ובתכונת נפשו וגופו, לצמיתות,

איך הושבעו כל נשמות ישראל במעמד הר סיני ע"ד בעל העקידה

כתיב (דברים כ"ט ט') "אתם נצבים היום כלכם" וגו', "ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת, כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ידוד אלקיננו ואת אשר איננו פה עמנו היום",

על מי נכתב עומד היום ועל מי לא

איתא במדרש (תנחומא ניצבים סימן ג) "ולא אתכם לבדכם" אלא אף הדורות העתידין לבא היו שם באותה שעה שנאמר כי את אשר ישנו פה, אמר רבי אבהו בשם ר' שמואל בר נחמני, למה כתיב "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום", "ואת אשר איננו פה" (ולא כתוב עומד), לפי שהנשמות היו שם, ועדיין גוף לא נברא, לכך לא כתיב בהן עמידה, ע"כ,

מבואר, כי במעמד הר סיני הושבעו הגופים שהיו שם, וגם הנשמות שיבואו אחריהם,

קושיית בעל העקידה איך הושבעו כל ישראל בהר סיני

מי היה בעל עקידת יצחק הקרוי בעל העקידה

כתב בספר שם הגדולים (מערכת ספרים, ערך "עקידת יצחק"), הספר "עקידת יצחק", להרב הפילוסוף האלוקי מהר"ר יצחק עראמה, ספר נחמד מאוד,

וכל ספרי הדרשנים בדורות שלפנינו, (כלומר, בדורות שלפני החיד"א בעל שם הגדולים) שותי מימיו הנאמנים באו שערו בתודה,

תולדות בעל העקידה מובאים בהרחבה בשער הספר עקידת יצחק,

בספר חכמי ישראל, כתב, הולדתו בצפון ספרד בסוף המאה השניה או בתחילת המאה השלישית לאלף השישי, היה מחכמי ספרד עד לגירוש ספרד, ונפטר בנאפולי, מיד לאחר גירוש ספרד בשנת רנ"ד, ונקבר שם,

קושיית בעל העקידה

כתב העקידת יצחק (פתיחת שער צ"ט), איך היו כל ישראל מושבעים בשמירת התורה, והלא אין אדם מוריש שבועה לבניו,

ביאור המהרש"א במ"ש ואין פרצופיהן דומין

כתב עוד המהרש"א, (ברכות נ"ח ע"א ד"ה ואין פרצופיהן דומין), דכשם שהן מחולקין בדעות עד ששים רבוא שהיא צורה הפנימית, כך הן מחולקין בצורה החיצונה,

ויש לברך על שרואה כ"כ צורות ופרצופין משונין זה מזה עד ששים רבוא, **שהוא קצה האחרון שאין עוד צורה אחרת מכאן ואילך** וק"ל,

* * * * *

ביאור באומרז"ל ברוך חכם הרזים

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א) תנו רבנן הרואה אוכלוסי ישראל אומר "ברוך חכם הרזים" ע"כ,

כתב רש"י, חכם הרזים - היודע מה שבלב כל אלו,

מבואר, דפירוש, **הרזים**, הם הסודות שבלב כל אחד ואחד, והקב"ה שחכמתו מלאה כל הארץ, יודע מה בלב כל אחד ואחד,

איתא בגמרא (פסחים נ"ד ע"ב) תנו רבנן, שבעה דברים מכוסים מבני אדם וכו', ואין אדם יודע מה בלבו של חברו, ע"כ,

כתב המהרש"א (פסחים נ"ד ע"ב ד"ה ואמר ואין אדם יודע מה בלבו), דאם היה יודע, היה כ"א יורד לחיי חברו, גם לבטל מחשבתו, עכ"ל,

פירוש, עפ"י הא דאיתא (בי"מ ע"א ע"א) אדם קורא לחבירו רשע - יורד עמו לחייו, אי"כ אם היה יודע כי במחשבתו של חברו הי"ה רשע, גם היה יורד לחייו מפני מחשבתו, לפיכך גזר כן הקב"ה בחכמתו, להסתיר מבני"א מחשבתו של חברו,

לפי"ז אפשר לפרש, מ"ש "ברוך חכם הרזים", הכוונה גם, על שבחכמתו הסתיר מבני"א מחשבתו של חברו, וזהו **חכם הרזים**, פירוש שהסתיר בחכמתו המחשבה של חברו, מבואר כי יש לפרש **חכם הרזים** בתרי אנפי.

* * * * *

אשר ע"כ צו חז"ל (ברכות נ"ח ע"א), גם את הרואה ששים רבוא מישראל, לברך "בא"י חכם הרזים",

יען כי במספר גדול כזה מישראל יוכלו כבר כל האישים הפרטיים האפשריים להיות בעם הנבחר הזה בכל הדורות, עם כל שינויי דעותם ותכונתיהם הגופניות השונות זו מזו,

וזאת היא גם דעת המקובלים בגילגול הנפשות, וזהו ביאור הכתוב "אתם נצבים היום כלכם, את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ידוד אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום".

* * * * *

ששים רבוא הם כל דעות צורות ופרצופין של כלל ישראל ללא הוספה דברי המהרש"א

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א), תנו רבנן, הרואה אוכלוסי ישראל אומר "ברוך חכם הרזים", **תנא אין אוכלוסא פחותה מששים רבוא**,

כתב המהרש"א, (ברכות נ"ח ע"א ד"ה חכם הרזים) למאי דמסיק דאין אוכלוסא פחות מס' רבוא, **יש בהן ג"כ ששים רבוא דעות מחולקין והוא כלל כל הדעות**,

שע"כ נתנה התורה לס' רבוא במדבר, להיות התורה כלולה מכל דעה וחכמה ואין להוסיף עליה,

ביאור המהרש"א במ"ש מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש

ומה שאחז"ל (ויקרא רבה כ"ב א', מגילה י"ט ע"ב) אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש לפני רבו, כולן נאמרו למשה בסיני,

פירוש, כל מה שמחדש כל חכם בדורו מסיני הוא, לפי שזה הדבר כבר היה בדעת אחת מאותן ששים רבוא שהיו בסיני,

כי אי אפשר שיהיה עוד דעת אחרת על ששים רבוא וק"ל,

**ביאור נאה בדברי חז"ל ברוך שחלק
מחכמתו ליראיו**

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א), תנו רבנן הרואה חכמי ישראל אומר **ברוך שחלק מחכמתו ליראיו**, ע"כ,

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א) ברוך חכם הרזים, **פירש רש"י**, חכם הרזים - היודע מה שבלב כל אלו,

מבואר, דחכמתו של הקב"ה הוא, בכך שיודע מה שבלב כל אלו, הגם, דאין בידינו השגה כל שהיא, מה הם ההשגות, שניתן להשיג, בחכמתו יתברך, ואין אתנו יודע עד מה, אבל קבעו חז"ל לומר, **ברוך חכם הרזים**, ופירשו, היודע מה שבלב כל אלו,

ביאור מחכמתו ליראיו הם הצדיקים

אפשר לומר, שכשאומר **"ברוך שחלק מחכמתו ליראיו"** הכונה לאנשי אמת יראי אלוקים שונאי בצע עובדי השם ית' באמת,

וכידוע כי צדיקי אמת היו יודעים מה במחשבתו ובלבו של אדם,

אפ"ל כי זה הפירוש, שחלק מחכמתו, שיודע מה שבלב כל אלו, נתן גם ליראיו שיידעו מה שבלב כל אלו, וזהו, **שחלק מחכמתו ליראיו**.

*****

**רמז נאה בכתוב לפירושו של
המהרש"א באומרז"ל חטיבה אחת**

כתיב (דברים כ"ט י"ב), "מחטב עציך עד שאב מימך, למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים",

איתא בגמרא (חגיגה ג' ע"א), **כתיב** (דברים כ"ו ט"ז) "את ה' האמרת היום והי' האמירך היום, להיות לך לאלקים",

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, ע"כ, בפירוש הלשון חטיבה, רבו הפירושים,

פירוש המהרש"א במאמרם חטיבה אחת

כתב מהרש"א, (חגיגה ג' ע"א ד"ה את ה' האמרת), יש לפרש חטיבה מלשון חוטב עצים, דישראל נחטבים ונבדלים מכל שאר אומות, ע"כ,

אפשר לומר, כי פירוש המהרש"א בלשון "חטיבה" שהוא מלשון חוטב עצים, מרומז בכתוב, דכתיב "מחוטב עציך וגו'", **"למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים"**, שזה הפירוש של,

אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. וזהו, מחטב עציך וגו' למען היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים".

*****

**בירור בדברי רש"י למה שכתב ע"כ
פירשתי לפי פשוטו**

כתיב (דברים כ"ט ט') "אתם נצבים היום כלכם, **כתב רש"י**, מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו,

כתיב (דברים כ"ט י"ב), והוא יהיה לך לאלקים, **כתב רש"י**, לפי שדיבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת, לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו, **והוסיף רש"י ואמר**, ע"כ פירשתי לפי פשוטו של פרשה.

ומדרש אגדה (תנחומא נצבים פרק א), למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים, חוץ ממ"ט שבת"כ הוריקו פניהם ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, **עכ"ל רש"י**,

בירור במה שהוסיף רש"י עד כאן פירשתי לפי פשוטו

יש להבין, הרי פעמים אין ספור שרש"י אומר **פשט בפסוק**, ומוסיף עוד דברי **מדרש**, ולמה הוסיף כאן ע"כ פירשתי לפי פשוטו של פרשה,

מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש
כדי שתכלה השנה וקללותיה, עייכ

כתיב (דברים ל' ו') "ומל ידוד אלקיך א'ת
ל'בבך ו'את ל'בב זרעך לאהבה את ידוד
אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חיידך",

כתב בעל הטורים (דברים פרק ל פסוק ו) את
לבבך ואת לבב. ר"ת אלול. לכך נהגו
להשכים ולהתפלל סליחות מאלול ואילך.

וכן, בתפילת "לדוד ה אורי וישעי", (תהלים
כז יג) "לולא האמנתי לראות בטוב ה", לולא
אותיות אלול, עכ"ל בעל הטורים,

רמז בכתוב לאיש שהתברך בלבנו

אפשר לומר כי כאן רמזה תורה, לדברי
חז"ל, כי אותו איש, אשר לבבו פונה היום
מעם ידוד אלקינו, גם כאשר שומע קודם
ראש השנה, את קול השופר, בארבעים יום
מר"ח אלול עד יום הכיפורים, ואת דברי
האלה הזאת של סוף השנה, גם אז אינו שב
בתשובה, והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה
לי,

שורש פורה ראש ולענה ר"ת שופר, לי בגימטריא 40

וכך הרמז בפסוק, ש'רש פ'רה ר'אש ו'לענה,
הם ראשי תיבות **שופ"ר**, וגם כאשר שומע
את קול השופר, אומר, שלום יהיה לי, **"לי"**,
בגימטריא, ארבעים, רמז לדבר, שגם
בארבעים ימי התשובה, וגם שמע את דברי
האלה של סוף השנה, אינו שב בתשובה,
וע"ז, לא יאבה ה' סלוח לו.

* * * * *

מי הוא בכלל אשר ישנו פה ומי הוא בכלל אשר איננו פה

כתיב (דברים כ"ט י"ד) "כי את אשר ישנו פה
עמנו עמד היום לפני ה' אלקינו, ואת אשר
איננו פה עמנו היום",

פירש רש"י בחומש, אשר איננו, הם דורות העתידם

כתב רש"י, (דברים כ"ט י"ד) מחז"ל,

ועוד, למה הביא דברי המדרש, ולא היה די
בפשוטו של פרשה,

ביאור הדבר עפ"י דיוק בדברי המדרש

לכאורה יש לדייק בדברי המדרש שמביא
רש"י, שאמר, "לפי ששמעו ישראל מאה
קללות **חסר שתיים**", למה לא אמר צ"ח
קללות, אלא אמר **מאה חסר שתיים**,

ופירשו המפרשים, שבכך רמזו, למה שדרשו
חז"ל (מובא בתולדות יעקב יוסף פ' קדושים בשם
הבעש"ט) עה"פ גם כל חלי וכל מכה, אשר לא
כתובה וגוי זו מיתת צדיקים, לפיכך אמר
המדרש **מאה חסר שתיים**, שהשתיים
החסרים הם חולי ומכה, שלא כתובים,

ובכך שרמזו למיתת צדיקים, יש לומר
שרמזו בזה כי מיתתו של משה קרב ובא,
שהיה זה ביום מותו, וגם מכך הוריקו
פניהם, והתחיל משה לפייסם,

לפי זה מבואר היטיב, דלפיכך אמר רש"י,
שפירש לפי פשוטו, ומיד הביא **דברי
המדרש**, לומר לך כי דברי הפשט, שכינסם
משה לפני הקב"ה ביום מותו, ודברי הדרש,
שהתחיל משה לפייסם, כרוכים זה בזה, כמו
שפירשנו,

ונראין הדברים ביותר, דבסוף הענין, מביא
רש"י מדרש נוסף, שאומר, אתם נצבים, לפי,
שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס, ממשה
ליהושע, לפיכך, עשה אותם מצבה כדי
לזרזם.

* * * * *

רמז בכתוב שהאיש שהתברך בלבנו גם כאשר שמע את קול השופר בימי התשובה לא שם לבו

כתיב (דברים כ"ט י"ז) "פן יש בכם שרש פרה
ראש ולענה, והיה בשמעו את דברי האלה
הזאת והתברך בלבבו לאמר "שלום יהיה
לי",

איתא בגמרא, (מגילה ל"א ע"ב) תניא רבי
שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן
לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים
קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש
השנה,

ואת אשר איננו פה - ואף עם דורות העתידיים להיות,

מבואר בדברי רש"י בחומש,

ישנו, אינו מבואר,

איננו, דורות העתידיים להיות

בגמרא שבועות, ישנו הם העומדין בהר סיני, איננו דורות הבאים וגרים

איתא בגמרא (שבועות ל"ט ע"א), "כי את אשר ישנו פה" אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני, דורות הבאים, וגרים העתידין להתגייר מנין, ת"ל ואת אשר איננו, ע"כ,

מבואר בדברי הגמרא בשבועות,

ישנו הם אלו העומדים על הר סיני,

איננו, הם דורות הבאים, וגרים העתידין להתגייר,

בגמרא שבת, ישנו אלו הגרים

איתא בגמרא (שבת קמ"ו ע"א), ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן,

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי, אמר ליה, אף על גב דאינהו לא הוו, מזליהו הוו, דכתיב את אשר "ישנו" פה עמנו עומד היום וגו', ע"כ,

מבואר בדברי הגמרא בשבת,

ישנו, גרים בכלל, כיון דמזלייהו הוו,

איננו, איננו מבואר,

במדרש, ישנו הם הדורות העתידין, ואיננו הם הגופים

איתא במדרש (תנחומא פרשת ניצבים סימן ג) ולא אתכם לבדכם אלא אף הדורות העתידין לבא היו שם באותה שעה,

שנאמר כי את אשר ישנו פה,

אמר רבי אבהו בשם ר' שמואל בר נחמני למה כתיב כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וגו' ואת אשר איננו פה, (ולא כתוב עומד היום) לפי שהנשמות היו שם ועדיין גוף לא נברא לכך לא כתיב בהן עמידה, ע"כ

מבואר בדברי במדרש,

ישנו הם הדורות העתידין לבא, הנשמות היו שם

איננו, הגוף, שעדיין לא נברא

הקושיות שבפירושים השונים מי נכלל בכלל ישנו ומי נכלל בכלל איננו

א. רש"י, כולל את דורות העתידיים בכלל איננו,

במדרש, כולל את הדורות העתידין בכלל ישנו,

ואם תאמר, שרש"י שכלל את הדורות העתידיים בכלל איננו,

מבאר בשיטת הגמרא בשבועות ל"ט, שכללו את הדורות העתידין בכלל איננו,

א"כ מדוע רש"י אינו כולל גם את הגרים העתידין להתגייר, בכלל איננו, כמו בגמרא בשבועות, וכתב רק, דורות העתידיים,

ב. בגמרא שבת נכללים הגרים בכלל ישנו,

ובגמרא שבועות נכללים הגרים בכלל איננו,

* * * * *

ביאור אשר ישנו ואשר איננו כפתור ופרח על פי דברי המהרש"א

כתב המהרש"א (שבועות ל"ט ע"א בד"ה דורות הבאים וגרים) וזהו תו"ד,

דלענין השבועה בהר סיני מדבר הכתוב, (דברים כ"ט י"ד) "את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה עמנו היום",

קושית המהרש"א אם נשבע בהר סיני למה משביעין אותו כשיוצא לאויר העולם

אבל **זורות הבאים**, וגרים העתידין להתגייר, הם בכלל איננו,

בגמרא בשבת, מדבר על השבעת מזלן של גרים, לפיכך כולל גרים בכלל ישנו.

* * * * *

טעם למה לא נעשו ערבים עד שעברו את הירדן

כתיב (דברים כ"ט כ"ח) "הנסתרת לידוד אלקיננו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם",

כתב רש"י, הנסתרות לה' אלקיננו, אף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, ונעשו ערבים זה לזה,

יש להבין, למה רק אחר שעברו את הירדן נעשו ערבים זה לזה, ולא קודם לכן,

ביאור הדבר שהרגזו אינו מקבל ערבות על חבירו

יש לבאר, עפ"י הא דאיתא בגמרא (נדרים כ"ב ע"א) עולא, במיסקיה (כשעלה) לארעא דישראל, איתלוו ליה תרין בני חוזאי (שתי בריונים) בהדיה, קם חד שחטיה לחבריה, אמר ליה לעולא יאות עבדי, (האחד שהרג את חבירו, שאל את עולא, האם נכון עשיתי)

אמר ליה אין, ופרע ליה בית השחיטה, (מחשש לחייו, אמר לו, כן) כי אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה, דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה, אמר ליה נפשך הצלת,

קא תמה רבי יוחנן, מכדי כתיב (דברים כ"ח ס"ה) "ונתן ה' לך שם לב רגז", בבבל כתיב, **אמר ליה**, ההוא שעתא לא עברינן ירדנא, (ועדיין לא הגענו לארץ ישראל) ע"כ,

אפשר לומר, דאדם כעסן, אינו מבין, למה יהיה ערב לחבירו, ורק כאשר עברו את הירדן, למקום שאין בו לב רגז, קיבל ערבות על חבירו, ולכן,

וגם רמז, עבר הירדן, הם אותיות ערב.

* * * * *

ומקשה המהרש"א, מהא דאיתא בגמרא (נדה דף ל עמוד ב) שכשיוצא לאויר העולם משביעין אותו - תהי צדיק ואל תהי רשע,

למה משביעין אותו, הרי כבר הושבעו כל נשמות ישראל,

ומבאר המהרש"א, (שבועות ל"ט ע"א) דהשבועה שמשביעין אותו בשעת לידה, היינו השבעת הגוף שלא היה נברא עדיין בהר סיני, ע"כ,

כתב עוד המהרש"א (שבת דף קמו עמוד א ד"ה מזלייהו הוה) כל **זורות העתידיים לבא** הונו נמי בכלל אשר איננו פה וגוי כדאמר' בר"פ שבועות הדיינין (שבועות ל"ט ע"א),

אלא,

לגבי ישראל איכא למימר, אף על גב דגופן לא הוו, נשמותיהן הצרורות בצרור החיים הוו,

אבל בגרים לא שייך למימר הכי, אלא דמזלן הוה וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר א"כ, דשלוש שבועות הן

א. השבעת כל נשמות ישראל אשר היו במעמד הר סיני, וגם אלה הצרורות בצרור החיים,

ב. הגופים שהיו במעמד הר סיני,

ג. מזלן של גרים,

השתא מבואר הדבר כפתור ופרח,

רש"י מבאר רק את פשט הכתוב, אשר איננו, ומכוון אל הגופים שלא היו שם במעמד הר סיני, ולכן **זורות העתידין** נכללים באשר איננו,

ואינו מדבר על דרשת חז"ל בגמרא שבועות, בענין השבעת הנשמות שהיו שם, ומזלן של גרים,

במדרש תנחומא, מדבר על נשמותיהן של ישראל, לכן כולל **זורות העתידין**, בכלל ישנו שם,

בגמרא בשבועות, מדבר על הגופים, ולכן, הגופים העומדים על הר סיני, הם בכלל ישנו,

איש מהאנשים לפי טרחו ומשאו וצערו
במעשה המצוה ההיא.

הגע עצמך, שאחד באת מצוה לידו ועשאה,
ואחד הוציא עליה כמה טורח וכמה ממון,

היתכן שיהיה שכרן שוה מאת המצווה
והגומל האמתית, הנה באמת על זה אמר
(אבות ה' כ"ג) **לפום צערא אגרא**.

ונראה, שבבחינות האלו בא המחלוקת שבין
ר' חייא ובין רבי אבהו (ברכות ל"ד ב'),

כי הנה רבי חייא הקדים במעלה הרחוק
בעבירה, אל הקרוב אליה בבחינת עצמו,
ולזה אמר "אבל צדיקים עצמם עין לא
ראתה אלקים זולתך,

אמנם ר' אבהו דיבר, מצד מה שהוא מפאת
ייעודי התורה ומצותיה, אשר באמת יש לדון
גם כפי הטורח והצער.

וזהו טעם ופליגא דרי אבהו, כלומר, שדבר
בזה בבחינות מתחלפות ובענינים חלוקים,

אם במה שחוייב שיהיו יותר מרובים, ואם
מצד קירוב הכנתו לעשות מה שלא בא לידו,
שראו שיצורף למעשה הכל כמו שנתבאר.
עכ"ל בעל העקידה. עיי"ש בדביו הנפלאים
והארוכים.

* * * * *

הצייר שלא עשה מלאכתו בבית המלך וקיבל שכר מרובה

וכך כתב, (עקידת יצחק שער ק' עמוד קי"ד ע"ב)
להמלצת זה הענין הנכבד מכל צדדיו, (כי
הבעל תשובה מקבל שכר גדול יותר),

נזכור מה שנמצא בדברי הראשונים, דבר,
שאם שכוונוהו לדבר אחר, ארחיבהו ואכריע
אותו להיותו משל נכבד לזה הענין שהיינו
עליו.

וישא משלו ויאמר, אמרו, כי מלך אחד הטיל
על שני אומנין ציור וכיור קירות היכלו,
והמה קבלו עליהם, וחייבו ראשם לגמור
מלאכתם ליום נועד, **וחלקו מלאכתם
לחצאין**, זה נטל שתי קירות סמוכות (כגון
מזרח דרום) וזה נטל שתיים כנגדן (כגון מערב
צפון).

צדיקים גמורים ובעלי תשובה מי מעולה ממי, בדברי בעל העקידה

כתיב (דברים ל' ב') "ושבת עד ידוד אלקיך
ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום
אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך",

מחלוקת רבי חייא ורבי אבהו

איתא בגמרא (ברכות ל"ד ב') אמר רבי חייא
בר אבא א"ר יוחנן, כל הנביאים לא נתנבאו
אלא לבעלי תשובה, אבל **צדיקים גמורים** עין
לא ראתה אלהים זולתך (ישעיה ס"ד ג'),

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו במקום
שבעלי תשובה עומדין, אפילו צדיקים
גמורים אין עומדים שם,

נראה כי המחלוקת בדבריהם, מי גדול ממי,
לדעת רבי חייא, **צדיקים גמורים** הם במעלה
יותר גבוהה מבעלי תשובה,

ולדעת רבי אבהו, **בעלי תשובה** הם במעלה
יותר גבוהה מצדיקים גמורים,

בספר עקידת יצחק מברר האם חולקים ובמה חולקים

בספר עקידת יצחק (שער ק') כתב, שרבי
חייא מדבר על המעלה הגבוהה יותר, של
צדיקים גמורים,

ורבי אבהו מדבר על השכר הגבוהה יותר
שיש לבעלי תשובה, שהוא גבוה יותר משל
צדיקים גמורים,

וכך כתב בתו"ד, כי מה יועיל לאיש הכשר
מה שטרח בכבישת יצרו, יותר טוב הוא מי
שלא הוצרך לזה אלא שהיה כבוש ועומד,
משל אל כלי מזוקק מעצמו תמיד, או
שצריך זיקוק במלאכה כבדה,

שידוע שאשר הוא שלימותו בטבעו, הוא
יותר קיים ויותר מעולה, וכן אצלם הישר
מעולה מהכובש, כי הכובש נעשה טוב
במלאכה, והישר הוא בטבע

אמנם חכמי התורה, לא יכחישו בשלימות
הישר מצד מעלת טבעו מעצמו,

אמנם יאמינו שמצד ייעודי התורה האלהית
ושכר מצותיה, חוייב לקבוע שכר רצוני לכל

ויוסף המלך שמחה גדולה במלאכת הזאת האחרונה מבראשונה, וכל אשר עמו נפלאו מאד מהמראה, ויאהב המלך את האומן ויוסף את שכרו ויכבדהו וינשאהו מן הראשון,

הנה המשל הזה יצייר יפה כל מה שאמרנו, כי עם היות שהמלאכה הראשונה היא יותר שלמה בבחינת עצמיותה,

הנה השנית נתפאה עליה בתחבולת המלאכה, עד שכל אחד ממנה היא טובה מחברתה בבחינת מה, ויהיה שכר הראשון כאומן שלם,

אמנם השני יהיה כממציא ומתחבל, עכ"ל בעל עקידת יצחק,

* * * * *

יש לעיין למה שינה רש"י פירושו לאותו מאמר מגמרא לגמרא

כתיב, (ישעיהו פרק סא י הפטרת נצבים) "שוש אשיש בידוד תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה",

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ח ב'), (נדריס ס"ב א'), (גיטין נ"ט ב'), אמר רבי חמא בר חנינא, מנין לחתן שמיסב בראש, שנאמר "כחתן יכהן פאר", מה כהן בראש, אף חתן בראש,

וכהן גופיה מנלן, דתנא דבי רבי ישמעאל: "וקדשתו" - לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון. ע"כ (מועד קטן כ"ח ב'), (נדריס ס"ב א'), (גיטין נ"ט ב'),

רש"י במועד קטן

כתב רש"י (מועד קטן כ"ח ב'),

לפתוח בראש - לקרות בספר תורה,

ולברך - ברכת המזון,

והנה האחד היה איש מהיר במלאכתו נזדרז אל המלאכה וכלה אותה טרם המועד אשר יעדו.

והשני היה מתעצל טומן יד הולך ושובת, עד כי אפסו לו הימים עד בלתי השאיר לו תשע או עשור.

ויהי בראותו כי כלתה לו הרעה מאת המלך, חרד בלבו חרדה גדולה וצעק על חרפתו וכלימתו צעקה גדולה, כי ראה חבירו יוצא בשם ותהלה כשם הגדולים, והוא יהיה לקללה ולשנינה כאחד הנבלים.

ובחזקתו ותעצומו בבכיתו וצערו, צלל בעומק רעיוניו, ועלתה במחשבתו משיחה נפלאה, מסוגלת לצחצח ולזכך האבנים, עד שיהיו מזוככים ונמרקים כעין נחשת קלל, וימהר לעשות אותה,

ויקה את המסך (הוילון) ויפרוש בבית מזוית לזוית ולהבדיל בין מלאכתו למלאכת חבירו, וטח שתי קירותיו בטיח האומנות טיחה זכה ונקיה, יותר נאותה לפי המלאכה, ואחר כך שפסף אותה היטב וימשח אותם בשמן המשחה, עד אשר היו כמראות של זכוכית המקבלות המראות קבול נאות וחזק,

ויהי היום ויבא המלך אל היכלו לראות מלאכת עבודתו, ויבאו עמו כל גדולי מלכותו, וימצאו שתי הקירות אשר עשה האומן הראשון מעשה מפואר כל מלאכת חרש וחושב, וירא והנה טוב מאד, וישמח המלך עליו וצוה לתת לו שכר משלם.

וישאל גם את השני לאמר מה מלאכתך, ויאמר יבא אדוני המלך מעבר הוילון וביתה, ויעבור וירא והנה שתי הקירות חלקות ומצוחצחות מבלי שום ציור ופיתוח, ויכעס עליו המלך לאמר מה עשית,

וימהר האומן טרם תעלה חמת המלך, ויסר את המסך המבדיל בין שתי המלאכות, והנה כל הפתוחים והציורים אשר עשה חבירו בשנתים ימים או שלש, כלם נתחקו כמו רגע, בצחצוח הקירות אשר תיקן באופן נפלא מהיופי והנעימות שאין הפה יכולה לדבר,

מלבד מה שהוכנו לקבל כל שאר הצורות והפתוחים אשר ישימו לפניהם מזולת פתוחי הקירות אשר כנגדם, ממה שנמצאות פה היום ומאשר יובאו אחרי כן.

רש"י בנדרים

פירש"י, כשחולק עם אחיו הכהנים,

כתב רש"י (נדרים ס"ב ב'),

אבל הרא"ש והר"ן פירשו, כפשטיה דנוטל
מנה יפה בחולק עם ישראל,

לפתוח ראשון - לקרוא בספר תורה.

ביאור המהרש"א למה רש"י לא פירש כהרא"ש
והרן

ולברך ראשון - בברכת המוציא ובברכת
המזון.

ומבאר המהרש"א, אפשר שרש"י דקדק
לפרש כן, שבחולק עם אחיו הכהנים מיירי,

וליטול מנה יפה ראשון - כשחולק עם אחיו
הכהנים בלחם הפנים,

רש"י בגיטין

כתב רש"י (גיטין נ"ט ב')

מלישנא דקאמרו לכל דבר שבקדושה,
ובחולק עם ישראל ליכא בדבר ההוא שחולק
דבר קדושה וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

לפתוח ראשון - בכל דבר כבוד, בין בתורה,
בין בישיבה, הוא ידבר בראש.

ותימא למהרש"א, איך אמר שרש"י לא רצה
לפרש, "נוטל מנה יפה ראשון" מדובר
בחולק עם ישראל, משום דליכא בדבר ההוא
שחולק, דבר קדושה,

ולברך ראשון - בסעודה.

הרי רש"י עצמו (גיטין נ"ט ב') מפרש וליטול
מנה יפה ראשון - אם בא לחלוק עם ישראל,

וליטול מנה יפה ראשון - אם בא לחלוק עם
ישראל בכל דבר, לאחר שיחלקו בשוה אומר
לו ברור וטול איזה שתראה.

ואפשר שמכאן ראינו כי רש"י בנדרים אין
אלו דברי רש"י, ולא יקשה מרש"י על רש"י,

מבואר, שרש"י פירש בכל מקום את אותה
הברייתא בפירוש אחר, אמנם יש דעות כי
הפירוש לנדרים אין אלו דברי רש"י, אך
בעיון במהרש"א בנדרים ובמו"ק, מביא
המהרש"א את דברי רש"י בנדרים,

* * * * *

ביאור הכתוב תפלה לעני כי יעטף
ולפני ידוד ישפך שיחו

* * * * *

כתיב (דברים ל' כ') "לאהבה את ידוד אלקיך
לשמע בקלו ולדבקה בו"

תימא לדברי המהרש"א בביאורו
לדברי רש"י שפירש ליטול מנה יפה
ראשון

איתא בגמרא (ירושלמי ערלה דף ו' ע"א) דאכיל
מן חבריה בהית מסתכל ביה, (האוכל משל
חבירו, מתבייש להסתכל בפני חבירו) ולכן חשוב
ביותר ליתן בסתר, שלא לבייש את מי שאין
לו,

כתב המהרש"א, (מועד קטן כ"ח ע"ב ד"ה
ליטול מנה יפה ראשון,)

פירש בתוס', בחולק עם ישראל,

כתיב (תהילים פרק ק"ב א') "תפלה לעני כי
יעטף ולפני ידוד ישפך שיחו, ידוד שמעה
תפלתי ושועתי אליך תבוא אל תסתר פניך
ממני ביום צר לי",

ובפרק קונם יין, (נדרים ס"ב)

וכך אפשר לפרש, כשאני מתפלל, הרי זו
תפילת עני המתבייש בפני הנותן, לכן אני
מתעטף בגלל שאני המקבל ואני מתבייש,
וזהו "תפילה לעני כי יעטף"

פירש"י, כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם
הפנים, ושם (נדרים דף סב עמוד א) בחדושינו
מפורש, עכ"ל המהרש"א במו"ק,

כתב המהרש"א, (נדרים דף סב עמוד א ליטול
מנה יפה ראשון),

ומשום דרוב אכילות ומשקין בשבת קרים
 רע לחולים, קאמר דהחמין בסעודת לוייה
 במוצאי שבת הם רפואה כמו מלוגמא, עכ"ל
 המהרש"א

לפי דברי המהרש"א שטעם למלוא מלכה,
 להראות שמה שהיה אסור בשבת הותר
 במוצ"ש, א"כ גם האריה שהיו שוחטים
 במוצ"ש, הוא להראות שבשבת היה אסור
 לשחוט, ומכיון ואבימי בריה ביטל מנהג זה,
 בא האריה ואכל את העגל,

וזהו שפירש רש"י העגל הראוי לשחוט
 פירוש שעכשיו במוצ"ש הוא כבר ראוי
 לשחוט משא"כ בשבת היה אסור לשחוט.

* * * * *

איגרת לידידי לקראת השנה החדשה

לכבוד ידידי ר' אהרון, לקראת השנה
 החדשה הריני בזה לאחל לך ברכת לשנה
 טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים,

בדבר שאלתך ששאלת, כי מעבר להתרגשות
 האוחזת בכל אחד בימים נוראים שכאלה,
 מה הדבר שאפשר לתת לשכל שיקח אתו
 לשאר ימות השנה, כאשר ההתרגשות כבר
 חולפת, והרי החיות רצוא ושוב, ומכיון
 שאתה שואל כענין אף אני נתתי אל לבי
 להשיבך כהלכה,

תוקף קדושת היום הוא נורא ואיום, ובו תנשא מלכותך

בתפילת מוסף, ונתנה תקף קדשת היום. כי
 הוא נורא ואיום. ובו תנשא מלכותך. ויכון
 בחסד כסאך. ותשב עליו באמת, וכו',
 ומלאכים יחפזון. וחיל ורעדה יאחזון.
 ויאמרו, הנה יום הדין. לפקד על צבא מרום
 בדין. כי לא יזכו בעיניך בדין.

יש לעיין, במה אנחנו קרוצים מחומר שאין
 בנו שמץ של מושג מגודל מלכותו יתברך,
 האם ובמה אנחנו יכולים להרים את
 מלכותו ית',

ועוד מה חיל ורעדה יש למלאכים מיום הדין,
 וכי יצר הרע יש ביניהם לעבור את פי השם,

אך אתה ה', שאתה הוא הנותן, "אל תסתור
 פניך ממני", אינך צריך להסתתר,

וזהו שדהע"ה, תפילה לעני כי יעטף, אבל
 אתה, אל תסתור פניך, כי אתה הנותן ולכן
 אינך צריך להסתתר.

* * * * *

למה אכל האריה את כל העגל

איתא בגמרא (שבת ק"י"ט ב') אמר רבי חנינא:
 לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, אף
 על פי שאינו צריך אלא לכזית.

חמין במוצאי שבת - מלוגמא,

פת חמה במוצאי שבת - מלוגמא.

רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא
 עיגלא תילתא, הוה אכיל מיניה כוליתא.

כי גדל אבימי בריה, אמר ליה: למה לך
 לאפסודי כולי האי? נשבוק כוליתא ממעלי
 שבתא. שבקוהו, ואתא אריא אכליה.

כתב רש"י (שבת ק"י"ט ב') אכליה אריא - לעגל
 הראוי לשחוט,

יש לקשות, דבפשטות לשון הגמרא נראה,
 אתא אריא אכליה, הכונה שאכל את
 הכוליתא, ולמה פירש רש"י שאכל את
 העגל,

ביאור הענין ע"ד המהרש"א שכתב הטעם למלוה מלכה ולבורא מאורי האש

כתב המהרש"א (שבת ק"י"ט ב' ד"ה פת חמה)
 טעם הדבר דיש לכבד השבת בסעודת לוייה
 בדבר חדש שנתחמם אחר השבת,

ליהנות ממה שהיה אסור בו ביום חמין ופת
 חמה,

וקרוב לזה טעם ברכת מאורי האש במ"ש
 וביוה"כ על הנר שהוא דבר שנתחדש ליהנות
 בו עתה שהיה אסור בו ביום שבת העבר,

ויש להקשות, כאשר אומר הנביא, **"אני ראשון"**, משמעות הלשון הוא שיש שני, כמו כן, משמעות הלשון, **"אני אחרון"**, משמע שיש מלפניו, והיה צ"ל **אני אחד ואין אחר**,

וצריך לפרש כך את כוונת הפסוק, שהתחיל, **"כה אמר ידוד מלך ישראל וגואלו, ה' צבקות"**, הקב"ה ברא את כל צבאות השמים והטבע, שיעמדו לשרתו, אך יש מי שטועה ר"ל לחשוב, כי צבא השמים כגון השמש והירח ועוד, המה גם אלהים,

ועל זה אומר הנביא, **"כה אמר ידוד מלך ישראל וגואלו, ידוד צבקות"**, כלומר, מלך הצבאות, אני ראשון, על אף שבראתי צבאות רבים לשרתני, שלא תטעו לומר, כי יש מישהו אחרי, כלומר, הצבאות המשרתים אותי, אלא אני ראשון לפני הצבאות, כמו כן אני אחרון, שלא תטעו לומר כי יש משהו לפני, אלא אני הוא גם אחרי שיש לי צבאות רבים, **"ומבלעדי אין אלהים"**, לטעות ח"ו ולחשוב כי יש עוד אלהים, וזהו פירוש הפסוק, **"כה אמר יהוה מלך ישראל וגואלו ה' צבקות, אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלהים"**,

יידע כל פעול ויבין כל יצור ויאמר כל אשר נשמה

באפו

פירוש שיש לדעת כי כל פעולה ופעולה גם אם נדמה שנעשית ע"י מי, יש להאמין בבירור כי אתה פעלתו, ויאמר על כל נשימה ונשימה, ה' אלוקי ישראל, כאומרז"ל כל הנשמה וכו' על כל נשימה ונשימה תהלל קה.

בברכת שנה טובה ומתוקה

מידידך

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק פקס 03-6161777, מייל yud10@017.net.il נייד 0527-616166

וגם קשה הלשון, **"ויאמרו"** הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין. הם דברי המלאכים, והיו צריכים לומר, כי לא נזכה בעיניך בדין, מהו כי לא יזכו, שהוא לשון נסתר על מישהו אחר,

ועוד, על מה יש להעמיד לדין את צבא המרום הרי הם עושים רצונו של מקום ללא בחירה, א"כ על מה יש להעמידם לדין,

ונראה לבאר, כי פחדם של המלאכים הוא, כפי שהם אומרים, **"לפקד, על צבא מרום בדין, פירוש שבאים לדון את עם ישראל, אם אינם עובדים ח"ו לצבא המרום,**

וגם כאשר אין עובדים עבודה זרה ר"ל, אם אומרים על הטבע, שהוא מצבא המרום, ואם ח"ו יש באיש ישראל שאינו מכיר בבירור כי הטבע וצבא המרום אין בהם שום יכולת, והמה רק משרתים אליו ית' אלא כל פעולה יש לדעת כי אתה פעלתו, ולא ח"ו הטבע, גם אם השמש עולה בכל בוקר, אין זה מדרך הטבע, אלא הכל נסים,

וחששם של המלאכים הוא, כי לא יזכו, פירוש, שעם ישראל לא יזכו חלילה בזה הדין שדנים אותם, אם ח"ו אין בהם שמץ מחשבה כי עולם שכמנהגו נוהג הוא מכח עצמו, וזהו כוונת הפייטן, ומלאכים יחפזון. וחיל ורעדה יאחזון. ויאמרו הנה יום הדין. לפקד, על צבא מרום בדין, שמא בני ישראל מאמינים ח"ו כי לצבא המרום יש כח, וח"ו לא יזכו בדין.

ביאור הפיוט משרתנו שואלים זה לזה איה מקום

כבודו

וכך גם אפשר לפרש, משרתנו שואלים זה לזה, **איה מקום כבודו**, פירוש, שצבא המרום המשרתים לו ית', שואלים אלו לאלו, האם כבודו של השי"ת במקומו, כלומר, שהכל בבני אדם יודעים כי המה רק משרתים, וזהו כבודו של השי"ת.

ביאור הכתוב אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין

אלקים

כתיב (ישעיה מ"ד ו') **"ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, כה אמר ידוד מלך ישראל וגואלו, ידוד צבאות, אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים"**,